

SZÍV ERNŐ

Táblák, harangok, mandulák

A kerület, ahol én lakom, tele van szórva emléktáblával. Minden házon van egy legalább, némelyik lépcsőházi ajtónál kettő, sőt három is díszileg egymás mellett, aranybetűkkel megvésett márványnégyszögek. Híres emberek otthona. Itt élt, ebben a házban mulatta földi idejét. Itt, a szomszédunkban alkottak ezek a méltán népszerű emberek, itt tanultak Bánk bán-szöveget vagy Három nővér paródiát, itt írtak szonettet, tárcát, hazáért aggódó publicisztikát, itt alapítottak pártot, itt gondolkoztak rendezői megoldásokon, a holnapi tévéműsor összeállításán, itt hajtották le a fejüket nagy orvosi életmentések után. Nyáron megint voltunk Gyulán, a városka is tele volt emléktáblával, a várhoz közeli központ házaiban töltötték utolsó napjaikat az aradi vértanúk. Mindről van szép megemlékezés. El lehet képzelni. Ijedten lobog a gyöngye gyertyaláng a hús kisszobában, ha fölállsz az ágyról, csizmád alatt reccsen a padló, a gyertyafény mögül a halál néz, jól csináltam, mit nem csináltam jól. Katonák vívódásai, marokba szorult szív, gombóc a torokban. A Ladics-házban megszállt a zilált Petőfi, onnan szaladt aztán a végzetes segesvári csatába. Pesten is sok Petőfi-tábla van, itt élt ettől eddig, itt aludt, itt írta, ide csak beugrott, itt Jókaival, Júliával, satöbbi. Urbanizációnk úgy van szocializálva, hogy a magyar város főutcája leginkább Kossuth utca, van egy Petőfi utca biztosan, az talán nem olyan nagy, Széchenyinek viszont leginkább tér dukál, főtér. Aztán jön mindenki más, alacsonyabb rendű, rangú utakkal, utcákkal, hajlatokkal és közökkel. Újabban sok Wass Albert könyvtár, szobor, park, tér lett, na, ja, Máraival kezdődött a nemzeti pol-beat, csak ez a minden ízében polgári, amellest érzékeny és intuitív író nem volt a korszellemhez, hogy úgy mondjam, kompatibilis, felejtve is lett, mint a borraival. Csak azt akarom mondani, hogy kaptam a minap egy könyvet, a városomról szól, amely város a jó százévnnyi törökdúlás után háromszáz éve újra van, így vagy úgy, de van, és az a könyv a település háromszáz évét taglalja. Alföldi félnagyváros, vonalzóval húzott utcák, mint Manhattan, haha, száz éve még hazatalált a csorda. Van ártézi víz, ekegyár. Zsidók már nincsenek. Itt is járt Kossuth. Itt is voltak harcok, itt is öltek, itt zendültek, ráhörgött a városra megannyi árvíz, dúlt kolera, itt is alapítottak, itt is építettek, volt minden, ami történetileg kötelező, lehetséges, szükségszerű vagy elkerülhetetlen. És mégis kétszer dobbant nagyot a szívem, kétszer gondoltam, miközben a könyvet lapoztam, hogy ez az, ez kell nekem, ebből én olyan, de olyan epizódot, mesét, novellát, regényrészletet fabrikálnék, hogy... mindegy is. Először is a református templom harangját mondom. Ha új templom emeltetik, és rendre épül nagyobb, a régi összetört harangját beleöntik az újba, tehát a mostani harangban benne van a legelső is. Ez azért szép. De a nekem legszebb. Hogy 1843-ban micsoda tavasz lehetett. Az egy olyan tavasz lehetett, mint a mesében. Csak annyi történt, hogy 1843 márciusára már elvirágzott a barack és a mandula. Márciusra! Mondom, mint a mesében. Csakhogy én már látom azt az embert is, aki az első mandulamagot, csemetét hozta ide. Látom, honnan hozta, és hogy mennyi kaland, vesződés árán. Látom a mandulavirágot, ami mögött ott egy regény, a minden.